

Komet informerar 2020:05, publicerad 2020-09-15

Tre ansvarsnivåer för offentlig sektor

Komet presenterar en modell för ansvarsfull offentlig sektor. Modellen kan användas för att underlätta utveckling av styrning och uppföljning i en tid av snabba förändringar och ändrade förutsättningar med ny teknik. Modellen ger stöd för att resonera kring en myndighets ansvar på tre nivåer - hållbar och etisk, samverkande och lärande samt rättssäker och effektiv.

För att säkerställa en långsiktigt hållbar och trygg samhällsutveckling, i tider av stora utmaningar och omfattande teknikutveckling, menar Komet att det är centralt att vidareutveckla en dynamisk offentlig förvaltning. För en hållbar utveckling som svarar mot den snabba samhälls- och teknikutvecklingen kan mål från regeringsformen, myndighetsförordningen och förvaltningspolitiken behöva illustreras i en gemensam modell. Den tydliggör myndigheters ansvar på tre nivåer och kan bidra till att balansera helheten i styrning och uppföljning.

Första ansvarsnivån är inriktad på att skapa en rättssäker och effektiv förvaltning. Andra nivån fokuserar på en samverkande och lärande förvaltning med kvalitet, service och tillgänglighet. Tredje nivån utgörs av ansvaret för att bidra till hållbar och etisk utveckling såväl inom Sverige som globalt.

Det förvaltningspolitiska målet

Regeringens styrning av myndigheter utgår från det förvaltningspolitiska målet, som riksdagen fattade beslut om år 2010:

"En innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete".

Prop. 2009/10:175, s. 27.

Att tydliggöra målen genom tre olika ansvarsnivåer ger förutsättning att omvandla målen till konkret handling och verksamhet, samt att hitta balans mellan olika prioriteringar, initiativ och angreppssätt.

De tre nivåernas innehåll

Ansvarsmodellen kan vara ett stöd både för Regeringskansliet och för ledningen inom Sveriges myndigheter. För att uppnå balans mellan de tre ansvarsnivåerna behöver en långsiktig och ändamålsenlig styrning och uppföljning tillämpas av myndigheten. Varje ansvarsnivå kräver olika arbetssätt, incitament och ledarskap. Alla de tre nivåerna är lika viktiga och måste hanteras både separat och tillsammans.

- **Rättssäker och effektiv.** Nivån bygger på *inifrån-och-ut* perspektiv på myndigheten. Utgångspunkten är hur organisationen och medarbetarna kan uppnå produktivitet och rättssäkerhet.
- **Samverkande och lärande.** Nivån bygger på *utifrån-och-in* perspektiv på myndigheten. Utgångspunkten är hur myndigheten verkar i samhället. Genom samarbete skapas bästa möjliga verksamhet för medborgare, företag och civilsamhälle.
- **Hållbar och etisk.** Nivån bygger på ett långsiktigt helhetsperspektiv. Utgångspunkten är att myndigheten ska bidra till ett hållbart samhälle. I denna nivå betonas att varje myndighet är del i ett gemensamt och långsiktigt samhällsbygge.

Ur myndighetsförordningen

"Myndigheten ska fortlöpande verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet".

6 § myndighetsförordningen (2007:515)

Ur grundlagen

"... främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för innevarande och kommande generationer".

Regeringsformen 1 kap statsskickets grunder

Tabellen förtydligar de tre ansvarsnivåerna och ger exempel som utgår från en enskild myndighet.

Hållbar och etisk

Helhetsperspektiv

Samverkande och lärande

Utifrån och in perspektiv

Rättssäker och effektiv

Inifrån och ut perspektiv

Styrning:

Övergripande, långsiktiga och riktninggivande mål

Mål och uppdrag med betoning på samverkan och enskildas behov

Mål och uppdrag för produktivitet och löpande förbättringsarbete

Exempel på vad en myndighet gör:

Försäkras sig om att alla medarbetare tillämpar ett etiskt förhållningsätt i sitt dagliga arbete. Tar initiativ för att möjliggöra hållbara helhetslösningar.

Samverkar med andra för att förbättra tjänster för medborgare och företag. Bidrar till att snabbt tydliggöra vilken myndighet som ska hantera nya frågor.

Inför moderna IT-system och arbetssätt som effektiviserar myndighetens förvaltning på ett tryggt sätt. Lösningarna är öppna, användarvänliga och stabila.

Exempel på frågor att beakta i uppföljningen:

Hur ser bidragen till helheten ut?
Skapas långsiktig nytta och trygghet?
Möjliggörs utveckling och innovation?

Effekter hos individer och företag?
Skapas ökad tydlighet och förståelse?
Hur hanteras omvärldsförändringar?

Vad levereras, kvantitet och kvalitet?
På vilket sätt och med vilka resurser?
Hur säkerställs flexibilitet och stabilitet?